

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Ligatus Paulus à Tribuno suæ doctrinæ rationem reddidit, suam apud Iudæos conuersationem & interim conuersionem à Domino mirabilem profitetur, qua mediante Domini iussu, quicquid voluerit fecit: cui cùm verbera minaretur Tribunus, se Romanum esse protestatus est.

Viri fratres & patres, audite quam ad vos nunc reddo rationem. Cùm audissent autem quia Hebræa lingua loquitur ad illos, magis prestiterunt silentium. Et dixit: Ego sum vir Iudæus, natus

Tarso Ciliciæ, nutritus autem in ista ciuitate, secus pedes Gamalielis eruditus iuxta veritatem paternæ legis, æmulator

† Sup. 8. a
& 9. a. legis, sicut & vos omnes estis hodie: † qui hanc viam persecutus sum vsque ad mortem, & alligans & tradēs in custodias viros ac mulieres, sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddit, & omnes maiores natu: † à quibus & epistolas accipiens ad fratres, Damascum pergebam, ut adducerem inde vinclos in Ierusalem, ut puniretur.

† Sup. 6. a
1. Cor. 15. b.
Gal. 1. c. Paulus Iudæorum captans beneuolentiam, illos primum cognatione vocis allicit, mox & māsuetudine: neque enim eos dominos aut socios, sed fratres inferiores, superiores autem patres vocat, quasi non alienus ab illis, sed Germanus. Audite inquit, meam quam nunc ad vos habeo excusationem. Non dixit doctrinam, inquit Chrysofost. neque concionem, sed defensionem, & omniū quæ mihi impinguntur rationem. Verū quia multam illi linguæ Hebrææ, qua loquebatur, habebant reuerentiam, reddidit eos attentiores. Ego inquit, sum vir Iudæus, natus in Tarso Ciliciæ, & in hac ciuitate nutritus. Gloriosa autem ordi. refert: Natus in oppido Galilææ, Giscali nomine, fuit Paulus, quo capto à Romanis, cum parentibus suis Tarsum Ciliciæ migravit: ob studium autem legis Ierosolymam veniēs à Gamaliele est eruditus. Modò vocatur ciuis Romanus, modò municeps: nimirum municipem, ut Vlpianus inquit, facit aut ciuitas, aut manu missio, aut adoptio: quoniam municeps, & qui liber

natus

natus est in municipio, dicitur, & qui in municipio à feruitute se liberauit, & qui ciuitatem quamcunq; assecutus est. Propriè tamen municipes dicuntur, qui in ciuitatem Romanam recepti, munerum participes fiunt: quasi vrbis munia capientes. Quamuis ergo Giscali natus, tamen se Tarsensem dicit, imò et Romanum, cum Tarsi nutritus sit in Cilicia, quæ subiecta esset Romanis. Alij volunt parentes eius ductos fuisse Tarsum tanquam municipes, antequam natus esset Paulus, cum nusquã se iaciet in Iudæa natum, sed de hoc inferius. Cumq; adoleuisset, missus est Ierosolymam ad sacræ scripturæ studium: vbi legisdoctorem Gamalielē nactus, ad pedes eius in patria lege apprimè educatus. Gamaliel autem, vt supr. cap. Phariseus erat, & vt Clemens ait, consocius erat Apostolorum in fide, consilio autè eorum cum Iudæis manebat, vt in tali turbine pessima eorum consilia destrueret, & eorum furorem mitigaret, & si posset, sedaret. Huius autem Paulus doctrinam sectatus & mores, Dei pro viribus sectator, non minus quàm vos sectamini hodie. Nec minus quàm vos hanc viam persecutus sum: nò enim expectabam sacerdotū & maiorum iussum, sed ipse sacerdotes excitabā, nec viros modò, sed & mulieres in vincula & carceres conijciebam. In quo testes omnè exceptione maiores adducit, principem sacerdotum, ac ipsos sacerdotes, cæterosq; qui in ciuitate cuiusuis essent autoritatis. A quibus etiam Damascum profecturus epistolas acceperam, vt quoscunq; huius viæ viros victos adducerem Ierosolymam ad supplicium.

Factum est autem eunte me, & appropinquante Damasco media die, subitò de cælo circumfulsit me lux copiosa: & decidens in terram, audiui vocem de cælo dicentem mihi: Saule, Saule, quid me persequeris? Ego autem respondi: Quis es Domine? Dixitq; ad me: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem quidem nò audierunt eius qui loquebatur mecum. Et dixi: Quid faciam Domine? Dominus autem dixit ad me: Surgēs vade Damascū, & ibi tibi dicetur de omnibus que te oportet facere. Et cū nò viderē præ claritate luminis illius, ad manū ductus à comitibus veni Damascū.

Tota

Tota controuersia inter Paulū & Iudæos in hoc consistebat, quòd à patrum traditionibus discessisse diceretur, & Christi traditiones vbique promulgaret. A quibus se absoluens, non ab hominibus hæc accepisse dicit, sed à Deo ad hæc fuisse compulsus modo sequenti, & ideo reiiciendam in eum non esse culpam. Contigit itaque mihi, inquit, appropinquanti Damasco circummeridiem, repentina me lux de cælo circumfulsit, vi cuius in terram collapsus vocem audiui mihi dicentem: Saule, Saule, quid me persequeris? Testes superfuerunt, qui lucem viderunt, quandam vocem ad me loquentem audierunt, quam non intellexerunt, sed me manente in Damasco duxerunt. Cùm superius cap. 9. dixerit: Audientes quidem vocem, neminem autem videntes: hic autem ait: Lumē quidem viderunt, vocem quidem non audierunt eius qui loquebatur mecum: videtur esse discrimen, quod Beda soluit, dicens: Vnde colligit eos sonū vocis confusæ, non discrimen verborū audiisse. Rabanus autem: Intellexerunt inquit, sed solum sonum vocis Pauli, vel eius qui Paulo loquebatur, non autem distinctē quid loqueretur intellexerant. Quoniā vt ait Chryso. Nō est tantū operata lux erga illos, quantum erga hunc: etenim excæcauit illius oculos. Quo euentu illi si voluissent, illustrari poterant. Itaq; mihi videtur etiā singulari ordinatione illos non credere, & ita esse testes fide dignos. Ingredere inquit Dominus, in ciuitate ad Ananiā, qui tibi dicet quæ de cætero sis facturus. *Ananius autē quidā vir secundum legē, testimonium habēs ab omnibus cohabitantibus Iudæis, veniens ad me, & stans dixit mihi: Saule frater, respice. Et ego eadē hora respexi in eū. At ille dixit: Deus patrū nostrorū præordinauit te, vt cognosceres voluntatem eius, & videres iustū, & audires vocem ex ore eius: quia eris testis illius ad omnes homines eorum quæ vidisti & audisti. Et nunc quid moraris? Exurge & baptizare, & ablue peccata tua, inuocato nomine ipsius.*

Vt suam autem satius confirmet defensionem, nihil sine testimonio assert, personas simul nectens & actiones: personas inquam sacerdotum, presbyterorum, senatus, comitum, Iudæorum, & Ananiæ extranei: actiones autem,

autem, tuitionem legis in martyrio Stephani, epistolarū
 commissiōem ad conterenda viam Christi lapsus eius,
 & cæcitas, visitatio eius per Ananiam, & visio atq; pro-
 phetia: quæ cuncta mouere debuerunt auditores, si pro-
 bē ad Christum affecti fuissent. Ananias vir pius secun-
 dum legem, & ab omnibus Iudæis, præsertim Dama-
 scum habitantibus notus, venit ad Paulum, dixitque ad
 eum: Deus patrum nostrorum præordinauit te, vt cogno-
 sceres voluntatem suam, & vt videas eum iustum. Con-
 ueniens ordo, inquit Rabanus. Primò præordinatus
 est in præscientia Dei: Deinde cognoscit veritatem: vi-
 det iustum: audit ex ore ipsius: postea fit testis eorum
 quæ cognouit: vidit, audiuit. Igitur inquit, propter hæc
 non amittes visum & auditū, super his quæ vidisti & au-
 disti. Nūc exurge, & baptizeris, vt deleas peccata tua. In
 quibus nā peccatus erat Paulus, qui hæc ignorans facie-
 bat, vt ipse ait. 1. Tim. 1. ✠ Prius blasphemus fui, & perse-
 cutor, & cōtumuliosus, sed misericordiā Dei cōsecutus
 sum, quia ignorans feci in incredulitate. Soluit Aug. ho-
 mil. 14. tracta. 50. homiliarū. Cū aut Paulus Apostolus,
 prius Saulus, crudelissimus esset, & immanissimus perse-
 cutor, nihil omnino boni merebatur: imò merebatur plu-
 rimum malū: merebatur. n. damnari, non eligi. Ecce subitò
 cū mala faceret, & mala mereretur, vna cælesti voce pro-
 sternitur. Persecutor dei iicitur, prædicator erigitur. Au-
 di eū hoc ipsum confitentem: Qui prius fui blasphemus
 & persecutor, & iniuriosus, misericordiā cōsecutus sum.
*Factum est autem reuertenti mihi in Ierusalem, & oranti
 in templo, fieri me in stupore mentis, & videre illum dicen-
 tem mihi: Festina, & exi velociter ex Ierusalem: quoniam
 non recipient testimonium tuum de me. Et ego dixi: Domi-
 ne, ipsi sciunt † quia ego eram concludens in carcere, & ce-
 dens per synagogas eos qui credebant in te. † Et cū funde-
 retur sanguis Stephani testis tui, ego stabam, & consensie-
 bam, & custodiebam vestimenta interficientium illum. Et
 dixit ad me: Vade, quoniam ego in nationes longè mittā te.*
 Hæc autem visio non statim post conuersionem suam
 facta est, vt ipse ait. Gal. 1. Neq; veni Ierosolymam ad an-
 tecessores meos Apostolos, sed abij Arabiam, & iterum
 reuer-

✠ 1. Ti-
 moth. 1.

† Sup. 3. a.
 † Sup. 7. d
 50. dist.
 eapite.
 Si post.
 ✠. Et vt
 præterea-
 mus.

reuer-

reuerfus sum Damascū, Deinde post annos tres veni Ierosolymam videre Petrum: & mansi apud eum diebus quindecim. Interea igitur hanc visionem habuit, qua factus in ecstasi apparuit illi Iesus oranti in templo, dicens: Festina, & Ierusalem properè exi, quia verbum tuum de me non sunt suscepturi. In quo illos vehementer taxat, & quòd Christus est, constanter, probat: & ideo ipsum absque ratione persequebantur, in quibus erant inexcusabiles. Paulus autem aliquatenus se excusans: Ego inquit, persecutor fui seruorum tuorum, nec solum persecutor, sed & homicidia, cædens per synagogas eos qui in te credebant, & præcipuè Stephanum protomartyrem tuum, si non meis, saltem aliorum manibus occidi, astans tanquam commissus à senatu, & ideo consentiens neci eius. Respondit Christus: Vade, quia ego ad Gètes procul mittam te, quæ facilius his Iudæis nomen meum recipient.

Audiebant autem eum vsque ad hoc verbum, & leuaerunt vocem suam, dicentes: Tolle de terra huiusmodi: non enim sus est eum viuere. Vociferantibus autem eis, & proijcientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aère, insit Tribunus induci eum in castra, & flagellis cædi, & torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic acclamerent ei. Et cum astrinxisset eum lorū, dicit astanti sibi Cen-

† 10. dist. turioni Paulus: † Si hominem Romanum & indemnatum Si in ad- licet vobis flagellare? Quo audito Centurio accessit ad Tri- aitorium. bnum, & nunciauit ei, dicens: Quid acturus es? Hic enim homo ciuis Romanus est.

Perstiterunt Iudæi patientes, dum hæc cuncta Paulus narraret, in quibus etiam Christi maiestas elucebat. Verbum autem quo mittendus esset ad exteras Gentes, ad Christi nomen prædicandum, ferre non potuerunt, eum etiam illum in patria sua persequerentur, adeò cæci, & inuidi erant, & quòd non recipiebant eum post tot signa & miracula per tot & tantos præcones, & quòd ingrato ferebant animo, si Gentes eum recipiebant. Ideo hoc audito verbo clamare cœperunt: Tolle talem hominem de terra, & terrenis: quia nefas est eum viuere in æter terrenos. Vociferantibus autem eis, & proijcientibus vesti-

vestimēta sua, &c. Super quod ait Beda: In Domini passione sacerdos solus de throno exiliens vestimenta scindit, quia tunc sacerdotium vetus erat nouo mutandum. Nunc verò quia post mortem Apostolorum tota simul Gens erat regni gloria spolianda, cuncti indumenta proijciunt, & clamorem puluere mixtum od cœlum tollūt, iuxta quod Psal. ait: ✠ Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper. Quibus auditis iussit Tribunus eum in castra induci, flagris examinari, vt cognoscat ob quam causam in illum ita mirabiliter clamant. Oportebat inquit Chrysosto. Tribunum etiam ipsos rogare, an ita res habeant, & quid causæ ex parte eorum esset. Nihilominus tamen illum solum iubet flagris examinari, id quod ab inclamantibus potius erat sciscitandum & rogandum. Non enim quærebat hoc vt iustè faceret, sed quomodo illorum iniustum furorem placaret. Ideo Paulus hanc impræmeditatam sententiam ægrè ferēs, quòd contemptior longè fieret. flagellatus, sententiæ non acquieuit, sed ex his maiorem incutit metum: quoniam si eum flagellasset Tribunus, & eum abire fecisset, rem prorsus aggrauasset, quoniam illum occidissent: nunc autem liber effugit. Vnde Tribunus audiens quia Romanus esset, perterritus est. Duo enim crimina illi Paulus impingit, & quòd Romanum ciuem verberibus afficere iubet, & quòd absq; iudicio non conuictū intentaret.

Accedens autem Tribunus dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? At ille dixit: Etiam. Et respondit Tribunus: Ego multa summa ciuitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem & natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo, qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit, postquam resciauit quia ciuis Romanus esset, & quia alligasset eum. Postera autem die volens scire diligentius qua ex causa accusaretur à Iudæis, soluit eum, & iussit sacerdotes conuenire, & omne consilium, & producens Paulum, stantuit inter illos.

Querit itaque Tribunus ex Paulo, nonne Romanus esset. Constantè respondit Paulus: Etiam. Ait Tribunus: Ius illius ciuitatis grãdi emi precio. Respondit Paulus: Ius illud non emi, sed natura illud mihi datum est,

quia & ciuis Romanus natus sum. Qui eum flagris examinaturi erant, hæc audientes, abierunt. Illum solui iussit, & amplius interrogauit eum in conspectu sacerdotum, & totius senatus eorum. Vnde Deus multa etiam humano more fieri concessit. Planum est enim, inquit Oecumenius, quod si mentitus fuisset, non solum à plagis se non liberasset, verum etiam truculentius sibi parasset supplicium. Fecisset quoque credibiles Iudæorum aduersum se calumnias, quod impostor esset, mendax, & præstigiator: quæ vniuersa Paulus maxime nitebatur de medio tollere. Cum verò Tribunus diceret ei: Tam facile dicis, inquit Beda, te ciuem Romanum? Ego enim scio quanto precio ciuitatem istam possedi. Et Paulus respondit: Ego autè & natus sum: id est, ego in hoc pluste Romanus sum, quod non alibi natus Romanum nomen emi, sed in ipsorum sum ciuitate progenitus. Quomodo autem ius Romanæ ciuitatis habens natus est, si Romæ natus non est? Quia cum pater suus hunc honorem comparasset, & per eum venerandus ac gloriosus fuisset, ipse in eo natus est, inquit Oecumenius. Cum itaque ait: Ego verò & natus sum: tãtundem est, ac si dicat: Tu quidem Tribune, recentem habes honorem grandi pecunia emptum, ego verò paternam habeo gloriam, & quæ mihi congenita est. Hæc autem ait, ne flagellatus facile despectui haberetur. Interim tamen iuxta prophetiã alligatus est Ierosolymis. Quid igitur postmodum accidit? solutum deduxit ad Iudæos. Non igitur mendax erat. Timuit enim Tribunus inquit, vbi rescivit quod Romanus esset, hoc est, ex genere dignitate claro, & ciue Romano.

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Paulus in concilium productus iubetur à ponifice cædi, tunc Paulus ait imò ipsum à Deo cædendum. Cumque se Phariseum assereret, à Sadducæis propterea impugnatum ex resurrectione, dissensio inter Phariseos & Sadducæos orta est, & ideo noue Paulo parantur insidie, quibus per nepotem suum detectis, mittitur Cæsaream ad Felicem præsidem super his iudicandus.

Intendens